

Trestní právo hmotné

- součást veřejného práva
- TPH (materiální) – co je trestným činem a jakou sankci za něj uložit
- TPP (formální) upravuje trestní řízení, tj. procedurální postup OČTŘ
- TPH se uplatňuje prostřednictvím TPP

Trestní právo hmotné

- chrání práva oprávněné zájmy Fo a Po, zájmy společnosti a ústavní zřízení ČR před trestnými činy, které jsou taxativně vypočteny
- **Trestní odpovědnost pachatele** – povinnost pachatele TČ nést nepříznivé právní důsledky - trestní sankce
- Trestní odpovědnost mají Fo i Po

Trestní právo hmotné

- TPH je komplexním a systematickým způsobem upraveno v trestním zákoníku, zák. č. 40/2009 Sb. - charakter kodexu
- je obecným předpisem dle kterého se postupuje, nestanoví-li zvláštní zákon jinak (např. ZSM nebo TOPO)

Trestněprávní vztah

- **Trestněprávní vztah**

PACHATEL ca STÁT

- **Trestněprocesní vztah**

OSOBA proti které se vede tr. řízení

ca

OČTŘ

Trestněprávní vztah

- **vzniká** spácháním trestného činu
- **obsahem** jsou oprávnění a povinnost státu uložit pachateli za jeho protiprávní jednání sankci

povinnost pachatele se jí podrobit a na druhé straně právo pachatele žádat, aby vůči němu bylo postupováno zákonným způsobem

- **subjektem** je pachatel TČ

Účel a funkce TPH

- účelem v obecné rovině je ochrana nejdůležitějších právních statků před trestnými činy
- **Funce**
ochranná
preventivní
represivní
regulativní

Funkce TPH

- **Ochranná** - dominantní funkce, ale TP je přitom krajní prostředek (*ultima ratio*)
 - **Preventivní** – předcházení a zamezování tr. činnosti –
 - Individuální prevence** - na konkrétního pachatele
 - Generální prevence** - vůči potenciálním p. Prostřednictvím individuální p. je působeno na ostatní potenciální pachatele
- Vyplývá zejména z účelu trestu – aby dále vedl řádný život...

Struktura a působnost trestního zákona, jeho výklad a aplikace

struktura TZ:

obecná část TrZ : obecné definice pojmů, které používá část zvláštní ve skutkových podstatách; např. trestný čin § 13, zavinění § 15, § 16, věk § 25, (ne)příčetnost § 26 apod., vymezení trestní odpovědnosti a výčet sankcí

zvláštní část TrZ : výčet a specifiky jednotlivých druhů trestných činů + některé pojmy jejichž znaky jsou obsaženy ve skutkových podstatách; např. úřední osoba § 329, matka novorozence § 142, pomluva § 184 TrZ apod.

výklad TZ:

zjišťování obsahu právních norem obsažených v TrZ, ZSM (Znát zákony neznamena znát jejich slova, ale pochopit jejich význam a působení); druhy výkladu: např. soudní, vědecký, gramatický, systematický, logický, doslovný

aplikace TZ:

přímé použití ustanovení TrZ, ZSM na konkrétní případ, který je tomuto ustanovení subsumován (podřazen); § 205 na spáchanou krádež ...

nepřímé – analogické – použití TrZ, ZSM na konkrétní případ je vyloučeno, pokud jde k tíži pachatele; viz z. zákaz analogie k tíži ...

Funkce TPH

- **Represivní** – individuální ochrana chráněných zájmů prostřednictvím působení na pachatele. Účelem je zabránění, aby páchali další trestnou činnost a převachovali se
- Uplatnění represe je omezeno – *ultima ratio*, *pomocná role trestní represe*
- **Regulativní** – TP vymezuje zákonné podmínky tr. odpovědnosti i beztrestnosti, podmínky ukládání sankcí, působnost tr. zákonů atd.

Prameny TPH

- Materiální ca Formální

Formální:

- **Normativní právní akty** (nerovná se právní předpis, ale jde o pojem širší, např. i amnestijní rozhodnutí prezidenta)

a

normativní smlouvy (zejména sml. dle čl. 10 Ústavy)

Prameny

- Základním pramenem je **Trestní zákoník**
Obecná a zvláštní část (13 hlav)
- Dva vedlejší trestní zákony
ZSM (218/2003 Sb.) a
TOPO (418/2011 Sb.)
- A další na které je obvykle v TZ odkazováno
– např. **o výkonu trestu odnětí svobody, o**
soudní rehabilitaci, ale může odkazovat i
na **OZ, zák. o zbraních** atd.

Prameny

- **Ústavní zákony – Ústava a LZPS**
- **Mezinárodní smlouvy dle čl. 10 Ústavy**
 - Mezinárodní pakt o občanských a politických právech
 - Úmluva o právech dítěte
 - Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod atd.
- **Amnestijní rozhodnutí prezidenta** (Milost není pramenem, protože je individuální)
- **rozhodnutí Ústavního soudu**, která mají normativní povahu
- **právní předpisy EU**

Základní zásady

- **Nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege**

Žádný trestný čin bez zákona, žádný trest bez zákona

odpovídá **čl. 39** („Jen zákon stanoví jaké jednání je TČ a jaký trest ... lze za jeho spáchání uložit“)

a **čl. 40 odst. 6 LZPS** (Trestnost činu se posuzuje dle a trest se ukládá podle zákona účinného v době , kdy byl čin spáchán, podle pozdějšího zákona jen tehdy, je-li to pro pachatele příznivější

Základní zásady

- Nullum crimen... TZ vyjadřuje v **§ 12/1**
„Jen TZ vymezuje TČ a stanoví trestní sankce, které lze za ně uložit“
- a v **§ 2 odst 1 TZ**
Trestnost činu se posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán, podle pozdějšího jen, je-li to pro pachatele příznivější“
- a v **§ 37 TZ**
„Trestní sankce lze ukládat jen na základě trestního zákona“

Základní zásady

- Nullum crimen sine lege
- **scripta** – požadavek zákonné formy předpisu
- **certa** – požadavek určitosti tr.právní normy
- **stricta** – zákaz analogie v neprospěch pachatele
- **praevia** – zákaz retroaktivity v neprospěch pachatele

Základní zásady

- **Zásada ekonomie tr. práva – TP jako ultima ratio**

Zásada subsidiarity trestní represe §12/2

tr. právo je nepřísnejší prostředek, který má stít k dispozici k ochraně taxativně vymezených zájmů. Tuto ochranu poskytují ale i jiná pr. odvětví a TP nastupuje až jako krajní prostředek

Základní zásady

- **Zásada subsidiarity trestní represe**

je hmotněprávním korektivem rozsahu trestního bezpráví

- materiální korektiv formálního pojetí tr. činu

Základní zásady

- **zásada humanismu**
- v širším smyslu – se projevuje zejména v tom, co TP chrání
- v užším – v požadavku na ukládání a výkon tr. sankcí (přiměřené, nikoliv proti lidské důstojnosti ...)

Základní zásady

- **Zásada individuální tr odpovědnosti fyzických osob za spáchaný čin**
- +
 - **zásada souběžné trestní odpovědnosti Fo a Po**
- základem tr. odpovědnosti je spáchání TČ
- základem je TO Fo a pro Po platí princip „**přičitatelnosti**“

Základní zásady

- **Zásada odpovědnosti za zavinění**
- atributem TO pachatele je zavinění, a to úmyslné nebo nedbalostní
- nezaviněné následky se nepřičítají

Působnost tr. zákonů

- časová
- místní
- věcná
- osobní
- vymezuje okruh spol. vztahů na které se pr. norma vztahuje a podmínky za nichž se uplatní

Působnost

- **Časová**

platnost normy

účinnost normy

legisvakanční doba (lhůta)

- TZ měl legisvakanční dobu 11m

- doba spáchání činu (dokončení činu) –
neplatí i procesu

Působnost

- věcná
- okruh společenských vztahů na které TZ dopadá

Působnost

- **Osobní**
- vymezena negativně
tzv. hmotněprávní exempce
- tyto osoby jsou zcela nebo z části beztrestné
- např. prezident republiky
- poslanci a senátoři – za hlasování a projevy
v parlamentu (pro jiná jednání jen exempce
procesní)
- poslanci evropského parlamentu

Působnost

- **Místní**

vymezuje území na kterém má TZ své účinky

- **princip territoriality** čin spáchan na území státu

- **+ distanční delikty**

- **+ zásada registrace (princip vlajky)**

- **nejsou vyňata exteritoriální místa!**

Působnost

- **Zásada personality** (§6)

na všechny TČ občanů ČR a osob bez st
příslušnosti, co mají v ČR trvalý pobyt

- Aktivní princip personality (výjimkou je Ev
zatýkáací rozkaz)

Pasivní princip personality (ochrana občanů) -
§ 7 odst. 2

- zásada ochrany (§ 7, zájmů státu)
- zásada universality (§7, ochrana lidství...)
- zásada subsidiární universality (§8)